

A mai háborús időkben is országszerte a legnagyobb részvétet keltette a tokodi bányászerecsétlenség. A bányász élete közismerten a legfáradtságosabb; a legtöbb kockázatot vállalja, amikor fegyverrel rendben vonul le a sötét aknáknak felé, hogy a magyar gazdasági élet jelenét és jövőjét szolgálja. A 49 bányász hősi halála méltán állhat példaként a magyar társadalom előtt, hiven teljesítették kötelességüket — hazájukért. A kormány természetes földadata volt a szerencsétlenül jártak hátramaradtairól gondoskodni, de igaz áldozatkészséggel siet majd segítségére a bajbajutottaknak a magyar társadalom minden rétege.

Az őszinte áldozatkészség első megkapó példáját a Salgótarjáni Köszénbánya Részvénytársaság nőgrádi szénmedence alkalmazottai nyújtják, ahol a tisztviselők, altsztek, valamint a munkások heti keresetük egy negyed részét ajánlották föl a hátramaradtak hozzátartozói részére. A testvéri szeretettel nyújtott segítőkéz nemes példája annak az áldozatvállalásnak, mely a mai nehéz időkben is tiszta emléket állít a magyar sorsközösség élő és állandóan működő gondolatának.

A Salgó-Tarjáni Köszénbánya Rt. igazgatósága hétfőn tartott ülésében mely gyászszal és kegyelettel áldozott az elhárthatatlan természeti erő által okozott tokodi bányarobbanás következtében elhunyt munkásai emlékének. Az igazgatóság elhatározta, hogy szerencsétlenül járt munkásai hozzátartozóiról a törvényes segítyen túlmenő módon fog intézményesen gondoskodni és ezen felül részükre gyorssegélyt folyósít. Elismerését és köszönetét fejezi ki azon mérnökeinek, altsztekjeinek és munkásainak, akik halált megvető bátorsággal siettek a bányába társaik segítségére, nyomban a katasztrófa után. A tokodi aknában a helyreállítási munkák néhány napon belül befejeződnek.

(A BIGAMIA VILÁGREKORDJA.) Angliában a háború egyik legfeltűnőbb kísérőjelensége a bigamiák számának emelkedése. Az utóbbi időben csupán egyetlen törvényszéknek is 18 esetben kellett marasztaló ítéletet hoznia, ezek közül 12 katonára esett. Az elítélt katonák eljárásaitól kivétel nélkül mind kitűnő bizonyítványokat tudtak felmutatni, melyekből kiderült, hogy szolgálati kötelességeiket mintaszerűen teljesítették. Egy bíró ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy a katonák, ugylátszik, abban a téves hitben élnek, hogy abban a pillanatban, amikor katonai szolgálatra bevonulnak, a bigamia elveszti számukra a büntényjellegét, mely a polgári életben kárja neki. Egyébként Angliában már az első világháború is arra a megfigyelésre vezetett, hogy a mozgósítás első napjától kezdve a bigamiás esetek gyakoriságukba lettek, 1914-től 1918-ig és a békekötést követő első öt évben Angliában négyszernyi bigamistát ítéltek el, mint normális emberekben. A jogászok szerint elsősorban azért jut Angliának a bigamiák világrekordjának kétes dicsősége, mivel sehol sem kívánják meg a házasságkötéshez olyan kevés alkáltságot, mint Angliában.

(Háromévi fegyházra ítélték a kereskedők szélhámosát.) Schittauer Kálmán 40 éves műszaki tisztviselő fiatalabb éveiben több szélhámoságot követett el, ezért a székszárdi törvényszék másfélévi, a bajai törvényszék pedig 10 hónapra börtönre ítélte. Büntetésének kitöltése után továbbra is büntető életet folytatott. Katonai igazolványt hamisított, amelynek segítségével drága fényképezőgépet, írógépet, perzsaszőnyegeket, huszköteteket lexikont vásárolt, de az eladók kereskedőknek, sohasem fizetett. A múlt év tavaszán letartóztatták és többrendbeli család és kérendbeli okirathamisítás büntetése miatt kétévi fegyházra ítélték el. A Kuria végső fokon a szélhámos tisztviselő büntetését háromévi fegyházra súlyosbította.

(A Magyar Szakfeladvány Társaság) augusztus 7-én, pénteken este 8 órákor Khloyber Walter rendezésében segítő MAT szerkesztési versenyt tart megadott témáról. Feladvány barátságát szívesen látnak vendégül.

(Az „Éneklő ifjúságról”) irt érdekes cikket Jankovich Ferenc a Tükör augusztusi számában. Báró Villányi Lajos Lorenzo il. Magnifikoro az olasz renaissance nagy alakjáról, Aldoboy Nagy Miklós Szamosújvárról, Körtvélyessy Dénes az afrikai Aranypátról, Szűcs László a klasszikus színházi műsorról értekeznek. Gazdag fénykép- és rajzanyag díszíti az izléses kiállítású folyóiratot.

(BÖRTÖNBE KERULT ALI — ES EGESZ HAREME.) Ali káiroi polgárnak több felesége volt, amiben nincs semmi szokatlan és rendkívüli, hiszen Ali híthi mohamedán és a többnyiség a mohamedánoknál megengedett dolog. A „baj ott kezdődött”, hogy Ali feleségeit és gyermekeit az ügyesség nem mindennapi fokára lépette ki a tolvajlás terén, ami viszont a mohamedán világban is megengedhetetlen. A finom család rendkívüli ügyes lopásokat hajtott végre az egyiptomi fővárosban és minden nagyobb lopás után vidékre vonult vissza üdülni, amíg a dolog feledésbe nem ment. Később újra feltűntek Káiroban s tovább folytatták tolvajlásait. Utolsó útjukon azonban pörüljárta, mert a rendőrség tettenért és elcsípte őket és így Ali egész háremével börtönbe került.

Mostanában gyakran találkozom egy-egy régi barátommal, akit már évek óta nem láttam. Sok régi ismerős eltűnt az évek folyamán, kit erre, kit arra vet a sors, de a mostani idők visszasodorják az eltávozottakat. Hazalátogatnak a visszatért végekről az új Magyarországra.

Mikor utoljára láttam ezeket az embereket, anélkül, hogy tudtam volna, hogy majd sokáig nem találkozunk, az arcuk belevésődött az emlékezetembe. Az akkori arcuk. Ifjú arcok az ifjú évek derűjével. Most, mikor újra felmerülnek rendre előttem, ezt a derűt épp úgy nem találom meg az arcukon, mint az ifjúságot. Megöregedtek.

De vannak más ismerőseim — velem ugyancsak egykorúak —, akiket csak néhanap látok és sokszor egy-két hónap is elmúlik, hogy nem találkozunk. Ma is keztem fogtam egyfel. Közömbös dolgokról beszélgettünk és mialatt ott álltunk szemben egymással az éles délelőtti megvilágításban, észrevettem, hogy a haja oldalt, a halántéka mellett tiszta ősz. Megöregedtek.

Mostanában gyorsan öregednek az emberek. Az utóbbi évek és a jelen is a gondok, bánatok, keserűségek, fájdalmak és ijedségek éve. Tudós orvosok az örök ifjúság titkát kutatják laboratóriumaikban és ezalatt odakünn, a zord életben, gyorsabban száll a ránc az emberi homlokra, mint régen. És ijedten állapítom meg magamban, mikor meglátom az öregedést másokon, hogy ma én is más vagyok már, mint évekkkel ezelőtt. Ez ember saját maga nem veszi észre a saját arcán, hogy romlik el ott minden napról-napra jobban. Borotválkozás közben unalomból bepillantunk a tükörbe s azt hisszük, csak futó árnyék sötétlik a szemünk alatt. Pedig ránc az és nem olyan ránc, amilyent csak az álmatlan éjszaka rajzol oda, hogy aztán egy kis pihenő le-

törölje. A közeledő, vagy már megérkezett öregség kegyetlenül, ridegen írja oda, egyre mélyebben, intő szarkalábait. Ezeket a furcsa jeleket csak más veszi észre, magunk nem. A tükör egy ifjú képét ragyogtatja vissza, de az, aki előtte ül: öreg ember a valóságban.

Illetőleg mégsem olyan öreg, mint a mai fiatalok, akiknek — nini! — minden mosolygós barnapirosságuk ellenére is valami furcsa, kesernyés ránc képződik már huszéves korukban a szájuk szélén. Egy ránc jobbról, egy balról, mint két ostorcsapás, úgy mélyül el a két ránc a fiatal arcra. Ez az arc már a fiatal öregembereké, akik ma percek alatt többet élnek át, mint az öreg „fiatalemberek”, akik lassabban öregednek, mint ők, mint ahogy a régi gazdagok is jobban konser-váltak kincseiket, mint a későbbi hírtelen meggazdagodottak. Az öregek régi fiatalágán ugyanis nem gázolt keresztül a háború, egy patriarchális kor szende pipafüstje leng ifjú emlékeiken, nem a légiriadás véres és vad évek filmhíradói. A lelkük is, a testük is fiatalabb, mint az öreg fiatalembereké, mert akkor, régen, övék volt a békeévek minden kincse és gyönyörűsége. Ezek a kincsek ma már az új generációk előtt teljesen ismeretlenek, pedig olyan nagyszerűek voltak, hogy aki élvezhette őket: ma is meglátszik rajta. Igen, az öregurak arcán ott sejtlenedik valami édes és titokzatos derű, valami turpisságot titkolnak ravasz mosolygással: ők tudnak és ismernek valamit, amit a fiatalok nem. És éppen ezért az ő ifjúságuk volt az igazi ifjúság, bár ma kényelem, technika, élvezetek, minden, minden raffinalább, mint akkor. De „akkor”, — ne, ne mondjuk ki, ne leplezzük le az öregek titkát!

Majd kiderül a titok egyszer, de ezt már csak a fiatal öregek érik meg, az öreg fiatalok nem...

Ötven évvel ezelőtt

Mint valamilyen furcsa, visszafelé forgatott film, úgy hat a vaskos kötet, amelyben a Vasárnapi Ujság 1892-ben megjelent számait gyűjtötték össze. Farnetszetes képek díszítik a lapokat, alig-alig van még fényképek után készített klissé-nyomat. Forintban vannak megjelölve az árak a hirdetésekben. A hírszolgáltatás persze akkor még jóval lassabban járt, mint manapság, más kérdések érdekelték az embereket és bizonyára kinevetnék azt a dátumát, aki a mai Váci-utcán az 1892-es „párisi dívat” szerint készült toalettben lejtene végig.

A kül- és a belpolitika terén viszonylagos volt a csend. Látszólag teljes volt a béke, de a sok katonai felvonulásról szóló hír mind azt bizonyítja, hogy az egymással farkasszemet néző államok készültek a háborúra. A Vasárnapi Ujság folytatásos regénye az 1892-iki nagy háború fantasztikus elképzelése. Az angolokkal szövetséges orosz csapatok megtámadják Bulgáriát, a regényes leírás szerint a képzeltbeli riporter a Várna alatt lefolyt eseményekről a következőket írja: „... Alig hogy lovasságunk a várostól távol fekvő magaslatokat elérte, fejünk fölött léghajót vetünk észre. A kormányzóható léghajóból valami fekete tömeget dobtak alá a városra. Nem sokára bekövetkezett iszonyu robbanás azt mutatta: a ledobott tárgy csakis dinamittal töltött bomba lehetett... Ezrede-sünk kijelentette, a franciák a háború kitörése előtt már készítettek ilyen környező bombázó léghajókat, valószínűleg ezek egyikét engedték át az oroszoknak...”

Az 1892-es évek Oroszországában — mint olvassuk — a kormány elhatározta, hogy a nőkre a jövő háborújában bizonyos szolgálati kötelességeket rónak. A kezdeményezést a cárnőnek tulajdonították. Mérvadó orosz katonai körökben felvetették — olvassuk — az általános szolgálati kötelességet, amely szerint háború esetén minden nő, akinek gyermekei nincsenek, bevonulni tartozik valamilyen katonai segédszolgálatra. Akkor persze még nem gondoltak arra, hogy a nők kezébe puskát is adnak, mint azt a bolsevik népbiztosok azóta elrendelték.

Tudományos szenzáció: Thaly Kálmán, akit a közvélemény a Nagy Fejedelem íróidejéjé nével tisztelettel meg, a Történelmi Társaság ünnepi ülésén bejelenti, hogy megtalálta II. Rákóczi Ferenc hamvait. Mint kiderült, néhány év telt el már azóta, hogy kutatásai sikerre vezettek, de Thaly Kálmánt fogadalmá kötötte arra, hogy a nagyfotosságu felfedezésről hallgatni fog. Bejelentésének hatására indul meg a szép mozgalom, amely később II. Rákóczi Ferenc és bujdosó bajtársai holttesteinek hazaszállítását eredményezte.

A pesti utca 1892-es szenzációja a villamos erővel hajtott gépkocsi. Villamos vasut már járt ezekben az években a fővárosban, a gépkocsit még csak hírből ismerték. Nagy feltűnést keltett tehát a villamos erővel vontartott zajtalan-hangtalan különös jármű, amely pontosan 1892. október 19-én robogott az első alkalommal végig az utcákon... „Gerlóczy polgármester ült a háromkerékű kétüléses kocsiában, amelynek ülése alatt egy szekrényben volt elhelyezve a villamos motor — olvassuk. — A csinos alkotású egyfogatu bérkocsihoz hasonló kocsi a leggyorsabb menetben haladt végig az utcákon és könnyen kerülte el a kocsikat, gyalogjárókat...” Gerlóczy polgármester a villamos

autón a járványkórházakat járta végig, kolera dühöngött ekkor Budapesten. 1892-ben ugyanis — mint olvassuk — naponta 12–15 halottja, 25–30 betege van a veszedelmes járványnak. Mint olvassuk, a török szultán ezer forintot juttatott a főpolgármester kezéhez a kolera elleni hátramaradtjai részére.

A felszázaddal ezelőtti Budapest képét egyre-másra épülő új házak formázzák minél fiatalabbra. A Műegyetem az Esterházy-utcai telken új palotát emeltetett, amely már teljesen készen áll... Az elkészült palotát a közoktatásügyi miniszter a célra mindenben megfelelőnek találta... Pedig — alig néhány év múlva máris szűknek bizonyult ez az épület. — Mint tudjuk — az 1900-as évek elején hozzá kezdtek a mai Műegyetem palotájának építéséhez. A szabadkőművesek — olvassuk még — ingyen telket kérnek a fővárostól szimbolikus nagypáholyok számára. A Magyar Mérnök és Építész Egylet határozottan állást foglalt abban az irányban, hogy ezredévi jubileum alkalmával tervezett kiállítását a Gellért-hegyen és környékén rendezzék meg. A mai vizesés helyére elevator-torony került volna, a Citadella pedig a tervezett lebontás után nemzeti emlékműnek adott volna helyet. A főváros tanácsához egy műépítész beadványt intézett, azt kérte, engedélyezzék, hogy villamos vasutat építsen a Gellért-hegyre...

A magyar társadalom jó szívet az árva- meggyei inségesek ügye lágyítja meg. Pozsonyban „Nemzetközi Áruvásárt” rendeznek erre a célra és Bereg megyében — olvassuk — Alsóverreken 2000 embernek hetek óta nincsen semminemű ennivalója!... Végül is közel százezer forintot gyűjtöttek össze az árva- meggyeiek javára.

Ausztriából ki vannak tiltva a szabadkőművesek — olvassuk —, ezért a magyarországi szimbolikus nagypáholy közgyűlésére sokan érkeztek a szomszédokból. Mint a beszámolókból kiderül, Magyarországon 1892-ben 80 páholy működött 6163 taggal. (Azóta persze, mint tudjuk, elkövetkezett az idő, hogy Magyarországból is kitiltották a szabadkőműveseket!) A szabadelvűség rendszere különben sem oldotta meg egy félszázaddal ezelőtti sem a társadalmi bajokat. A folyóirat egyik közleménye szerint a newyorki osztrák-magyar konzul jelentése szerint „még soha ezelőtti nem érkezett annyi kivándorló Magyarországból, mint 1892-ben. Pontosan 28.366 magyar állampolgár...” A kivándorlók legnagyobb része határozott, kitartult mesterség nélküli munkás... Szomorú adatok ezek ránk nézve...

A nők emancipációja már-már teljes ezekben az években. Newyorkban megalakult a hírlapírók női társasága... Találunk beszámolót az angol sufragettek tüntetéseiről is. A pesti utca csendes, legfeljebb a cirkuszi birkózások miatt folyik egy-egy kisebb tüntetés. Masson győze, avagy Robinetti? Ez itt a kérdés! Masson, Bordeaux bikája... — így emlegeti a reklám az izomkolosszust. A Wulff-cirkuszban kezdődtek ezek a híres birkózások, amelyek egész Budapestet lázba hozták. Robinetti után a néger Bambula következett, majd a görög Pierri. Végül is a Hyppodromban rémes botrány történt, a közönség betört a pályára és a rendőrség az egészet betiltotta.

Masson, akinek képét itt látjuk fehér birkózótíróban dagadó izmokkal, igazi ne-

80 éves tapolcai épületanyag- és fakeskedő cég, szakismerettel rendelkező

mérlegképes könyvelőt keres.

Származási okmányokkal, működési és iskolai bizonyítványokkal felszerelt, igénymegjelöléssel ellátott kérvények „Tapolca” jellegre főkiadóra, Budapest V., Honvéd-utca 10. küldendők.

vén Mayer Mihály, későbbi fiúmei vendég-lős, évek múltán ezeket mondotta a birkózás-ról:

„Minden cirkuszi birkózás család... 16 évig voltam díjbirkózó, egyetlen egyszer sem birkóztam becsületesen...”

Igen, ez lesz a szenzációkiből! Így mulik a világ dicsősége! — ezzel a lemondó gondolat-tal csapjuk be a Vasárnapi Ujság 1892-es régi kötetét.

NAGYRÉVI GYÖRGY

— (Ki szereti jobban a kis Ilonkát?)

Nem mindennapi ügyben érkezett feljelentés a pécsi ügyészségre. Az ügy lényege az, hogy a bíróságnak kell eldönteni: ki szereti jobban a kis Ilonkát, a szülők, vagy a gyermektelen sógorék. Visinka János hercegszántói lakosnak hat gyermeke van, akik közül a hat éves Ilonkát a sógor, Buják Márton, szilágyi gazda nevelte. Buják el is határozta, hogy Ilonkát örökbefogadja. Visinkáné azonban erről nem akart hallani sem, csak annyit engedett meg, hogy Ilonka egyideig a sógoréknál maradjon. Amikor azonban Bujákék szülői hívásra sem hozták vissza a kislányt, Visinka maga ment el Ilonkáért és hazavitte. Buják egy-két nap múlva az édesanya tilalma ellenére újból elvitte a kislányt. A szülők azonban újból visszahozták. Erre Bujákék 32 pengőt követeltek a szülőtől Ilonka tartása fejében. Visinkákék az összeget ki is fizették, ennek ellenére egy szilágyi közönségi rendőr jelent meg a szülőknel és Ilonkát elvitte Bujákékhoz. Most a törvénynek kell döntenie Ilonka dolgában és egyben salamonai ítéletet hozni: kinek van több joga szeretni Ilonkát, a szülőknek, vagy a nekikese-redett sógoréknak...

A NEMZETKÖZI VÁSÁRON a szak- és napilapok cikkeiben, rádióban, filmben ismertették

„Napsugár”

HÁZIÁSZALÓKESZÜLEK minden költség nélkül, a nap ultraibolya sugarai segítségével kiszárítja gyümölcs- és zöldségféléit teli fogyasztásra, ára 17.50 Ft. Vezérképv. Andrassy-ut 6. Tel.: 124-493. „Napsugár” baromfitenyésztő készülek és termelő-harang ugyanott.

— (Művelődés Háza Sopronban.) A soproni társadalmi egyesületek elhatározták, hogy életre hívják a soproni „Magyar Művelődés Házát”. Elsőnek a soproni szőnyeggyár alkalmazottai jelentették be támogatásukat és 1800 pengőt adományoztak a Művelődés Házának megvalósítására.

— (Apja helyett ült a börtönben.) Egy tizenhárom évvel ezelőtti elkövetett csendőrgyilkossági ügyben érdekes fordulat következett be. Még 1929-ben a Lebény melletti erdőben éjszaka vadászfegyverrel agyonlőtték Veszprémi Antal csendőrmestert. Ifj. Méhes Géza ravaszdí lakos annakidején beismerte, hogy orrvadászat közben a gyilkosságot ő követte el. A beismerő vallomás alapján Méhes a bíróság 13 évi fegyházra ítélte. Büntetésének jórészt már ki is töltötte. Most édesapja, id. Méhes Géza halottaságán két tanu előtt jegyzőkönyvbe vette, hogy a csendőrt nem a fia, hanem ő lölte le és annakidején közös megállapodás alapján vállalta fia magára a büntényt. Id. Méhes Gézának még volt annyi ereje, hogy a jegyzőkönyvet aláírja. Utána elvesztette eszméletét és egy óra múlva meghalt. Az esetről jelentést tettek a győri ügyészségnek.

— (BRAVUROS MŰTÉTET) hajtott végre egy fiatal japán tengerész-orvos. Egy japán buvárhajó legénységének egyik tagja ugyan is vakbélrohamot kapott. Eleinte remélték, hogy partra lehet szállítani s majd ott végzik el az operációt, de állapota annyira rosszabbodott, hogy nem lehetett tovább halasztani a műtétet. A fiatal sebész a legszükségesebb műszerekkel sikeresen elvégezte a műtétet s mire a buvárhajó visszatért támaszpontjára, a beteg már meg is gyógyult.

— (Itéletidő Uruguayban.) Uruguayban két napig tartó óriási esőzés következtében több helyütt árvíz támadt. Montevideónak, az ország fővárosának több mint negyed része szintén víz alá került. Attól lehet tartani, hogy sok ház összeomlik. Három ember a vízbe fulladt. A Montevideóba vezető utak közül az áradás néhány utat elvágott. A megáradt folyók több helységet elöntöttek.